

TORONTÁI

Ára 1 Din	Szerkesztőség és kiadóhivatal: Vel Beckserek, Obilteva (Zápolya) u. 1	POLITIKAI ÉS TÁRSADALMI NAPILAP	Az előfizetés ára: Egész évre . 300 D Negyedévre . 75 D Félévre . . . 150 D Havonta . . . 25 D Hirdetések díjszabás szerint Megjelenik naponta délelben	Ára 1 Din
	Telefonszámok: Szerkesztőség 281 Kiadóhivatal 21 Sürgőnycim: Torontál, Veliki Beckserek			

Írók és politikusok.

Itt-ott felvetődött eddig egy név, itt-ott a felügyelő olvasó tudomást vehetett arról, hogy a Vajdaság területén is lelkes szeretettel gondozzák a magyar szót, a magyar gondolatot. Az írók nemes buzgalma valahogyan mégis megmutatkozott és a lélekben kiirthatatlanul beágyazott alkotási vágy mégis csak vidám lángokkal bevilágította a kultura szörgő avarral teleszórt utait. Az írók nem váltak hűtlenné a régi ideálhoz, az írók nem parancsoltak hallgatást a művészi gondolatnak, az írók nem néztek körül és nem akarták meglátni a közöny zuzmarába és fagyba temetkezett erdejét. Az itt élő magyar hegedősök a lelkesedésvonóját a régi kedvvel húzták végig a szívükön és eljuttatták legszebb dalukat akkor is, amikor sem érdeklődő csoportok, sem pedig áhítlatos kiválasztottak nem álltak körül őket és amikor árva daluk olyan volt, mint a vásári vak koldusé, aki valamelyik elhagyott sarkon a süket világnak hegedüli el szomorú nótáit.

Két lelkes magyar író most összemarkolta a Vajdaságban élő magyar írók természetét, hogy ilykép az írók kollektív megnyilatkozásával demonstrálja a vajdasági magyar irodalom életét. Lehet, hogy ez az összegyűjtés nem teljes, lehet, hogy a magyar íróknak nem minden értékét jelentő katonája sorakozott fel ebben a könyvben. Ez a könyv az első ilyenmü kísérlet és az első próbálkozásnál megeshetik, hogy a kutató lámpás nem világít rá minden irodalmi életjelenségre. De ez a könyv mindenestre megmozdulást jelent az eddigi halott tespedés után, ez a könyv az irodalom szántóföldjén az első tallózás szét-szórtan és észrevétlenül heverő kalászok után, ez a könyv az első becsületes akarás abban az irányban, hogy a magyar írást kimentse az anyészet homoktengeréből. Ezért jár ki a legteljesebb elismerés a kezdeményező két magyar írónak és ez az elismerés akkor is megilleti őket, ha a magyar közönség, amelynek számára a könyv készült, nem is vette tudomásul az ujjongás örömmámorával azt, hogy a magyar írás szentségét tartják ezuttal feléje.

A magyar közönségről mi nem szívesen állapítjuk meg, hogy saját értékeit nem méltányolja eléggé, hogy valami halálos fásultság ül meg tagjait és hogy szomorú tekintetét alig-alig veti a sürgető jövő felé. De hosszú közömbös esztendőik sivárságában eltelt ideje figyelmeztet arra, hogy a magyar közönség egyetlen elhatározó lépéssel sem

kezdte még meg a holnap felé vezető utat, hogy a magyarság sem politikában, sem kulturájában fejlődésében még mindig nem találta meg magát és hogy a szükséges együttérzés éltető fluiduma még ma sem szalad végig a magyar lelkeken. A magyar könyv és a vajdasági magyar politika valami végzetes távol-ságban tűnik fel az itt élő magyarság előtt és nem mozdul kar és a lélekben nem ébred vágy, hogy magához közel hozza. A politika hivatott vezérci teh tudóval fujják az ébreztőt és az irodalom lelkes hegedősei meleg dalokban és színes írásokban fordulnak testvéreik felé és a talpra hívó szózat és a megértő szí-

veket kereső nóta is elhalt a közömbösség pusztájában, mert a magyarság még most sem látja elérkezettnek az időt a megmozdulásra, a eslekvésre, a termékeny együttműködésre.

Ez az idő pedig régesrég elérkezett. Kulturáját, iskoláját kell a magyarságnak megmentenie, jogai kivívásáért kell sorompóba szállnia, a szabad polgár szabad életét kell megvalósítania. Öntudatra, saját erejének meglátására kell a magyarságnak ébrednie, mert minden meddően elmuló nap pergő homokja egyre mélyebbre temeti a magyarság értékeit és a magyarság életét jelentő energiáit.

Megkezdődött a kisen-tente beograd-i konferenciája.

Elkészítették a munkaprogrammot.

Beograd, jan. 9.

Ma délelőtt kezdődik meg a kisen-tente képviselőinek beograd-i konferenciája. Csehszlovákia megbízottja, Benes külügyminiszter és Románia küldöttje, Duce külügyminiszter, a reggel folyamán érkeznek meg Beogradba, ahol az állomáson az előbbi Sztankovity külügyi államtitkár, az utóbbit pedig Kujicse-vity külügyminiszteri titkár fogadják.

A három állam képviselői még délelőtt rövid konferenciára ülnek össze, hogy nagyjából megállapítsák a munkaprogrammot. Délelben tízen-két órakor Pasity miniszterelnök intim ebédet ad a „Palace” különtermében. Délután két órakor folytatják a megbeszéléseket, illetve hivatalosan is megkezdik a tárgyalásokat. Este a királyné születésnapjára való tekintettel udvari bál lesz, amelyen Benes és Duce is megjelennek.

A tárgyalásokat január 11-én fejezik be. Az utolsó ülés után a két külügyminisztert kihallgatáson fogadják a király. Ugyancsak délelben a Srpski Kraljban ünnepi ebéd, amelyen a lapok képviselői is részt vesznek. Még aznap megbeszélnek a kommunikét, amelyet a konferenciáról a sajtóval közölnek. Este a Nemzeti Színházban diszeládás lesz.

Szombat délelőtt aláírják a tárgyalásokról szóló jegyzőkönyvet. Délelben bucsuebédén vesznek részt Jovanovity Ljuba házelnök lakása. A konferencia legfontosabb három pontja: a magyar kölesön, a Bulgáriával szembeni viszony tisztázása és a szovjet elismerése.

Beograd, jan. 9.

Tegnap este Beogradba érkezett Csollak Antics bukaresti és Nesity prágai követünk, hogy a kezdődő kisen-tente konferencia előtt jelentést tegyenek Ninc-sity külügyminiszternek a konferenciával összefüggő dolgokról. Ugyanez okból fogadta tegnap Ninc-sity Jovanovity Ljuba házelnököt és Pesity hadügyminisztert.

Ma reggel nyolc órakor jelezték Benes cseh külügyminiszter és felesége érkezését. Benest az állomáson Ninc-sity külügyminiszter, Soda beograd-i cseh követ és Nesity Ljubomir prágai SHS követ várják.

Duce román külügyminiszternek szintén ma kell megérkeznie, de minthogy mindenféle nagy hófuvasok vannak, teljesen bizonytalan, hogy mikor érkezhetik meg Beogradba.

A kisen-tente konferenciája iránt különben általános nagy az érdeklődés. Az európai nagy lapok valamennyien elküldték politikai riportereiket Beogradba.

Ferdinánd bolgár excár Szófiába érkezett?

London, jan. 8.

Angol lapjelentések szerint, Ferdinánd bolgár excár állítólag szombaton éjjel hirtelen elutazott Mün-

chenből Szófiába, hogy az SHS államot befejezett tények elé állítsa, mielőtt még elhárító intézkedéseket tehetne.

Az angolok nem vonulnak vissza a kontinens politikájától.

A „Torontál” tudósítójának távirata

London, jan. 8.

Az új alsóház kedden ül össze elnökválasztásra. Január 15-én tartják meg a trónbeszédet, majd a háromnapos felirati vita következik, amelynek végén, tizenhetedikén éjjel dől el a kormány sorsa — a munká-párt bizalmatlansági indítványával.

A lemondó minisztereket mind ki-tüntetik. Curzon az oxfordi herceg címét kapja meg. A Temps-nek azt a híret, hogy Baldwint és Curzont visszahívják a jóvátételei bizottságból, angol részről megcáfolják.

Az angol politikai pártok meg-egyeztek ugyanis abban, hogy a jelenlegi helyzetben nem szabad a jóvátételei bizottságnak gánesot vetni. A munká-pártnak még a tulzó szárnya is a kölni angol csapatok visszarendelése ellen foglalt állást, mert szerintük az angol megszállás egy határozat fegyver a brit kormány kezében, amellyel Anglia érdekeit érvényesítheti a Ruhrterületen.

Benes munkaprogramja.

A „Torontál” tudósítójának távirata

Prága, jan. 8.

A Narodny Listi arról értesül, hogy Benes hétfőn Beogradba utazott. Január 13-án Londonba megy Benes, hogy a Népszövetség előértekezletén részvegyen, 21-én pedig visszatér Prágába.

A magyar köleset sürgetik.

A „Torontál” tudósítójának távirata

London, jan. 8.

A Népszövetség hivatalos lapja Balfour vezércikkét közli, amelyben sürgeti a magyar kölesön gyors elintézését. A cikk azon reményünk ad kifejezést, hogy a Népszövetség ugyanolyan tevékenységet fejt ki Magyarorszag érdekében, mint ahogy tette azt Ausztriáért.

Az új görög kormányban Venizelos a külügyminiszter.

A „Torontál” tudósítójának távirata

Athén, jan. 8.

Görögországban Russos köztársasági liberális kormányt állitana össze, amely a legjobban felel meg ma a közóhajnak. Venizelos késznek nyilatkozott Russos kormányában a külügyi tárcát átvételére.

HIREK

Halalozás. A becskerekai és bánáti kereskedővilágnak érzékeny gyászja van. Nagyabecskült, általánosan tisztelt tagja, Eisenstädter Ignác, az Eisenstädter S és Társai cég volt főnöke, a múlt éjjel 87 éves korában hosszabb szenvedés után meghalt. Az elhunyt régebben élénk szerepet játszott Torontálmegeye kereskedelmi életében s a becskerekai izraelita hitközségnek sok éven át elnöke volt. Halála széles körben kelt élénk részvétet, mert mindenki szerette és becsülte. Temetése ma délután fél 3 órakor lesz az izr. szentegylet házából.

Manojlovity Todor előadása. A becskerekai Omladinszka Matica kezdeményezésére alakult szabadliceum ma délután öt órai kezdéssel előadást tart a Kasznó nagytermében. Ezúttal Manojlovity Todor, a beogradi Nemzeti Színház titkára és országos nevű költő beszél a mai költészetéről. Az érdekes előadás iránt nagy az érdeklődés.

Rémhírek egy meg nem történt vonatszerencsétlenségről. Tegnap olyan hírek terjedtek el a városban, hogy Karlován nagy vonatszerencsétlenség történt, amennyiben a Suboticáról jövő és Beeskerek felé haladó személyvonat kisiklott, tizenöt teherkocsi pozdorjává tört, több utas pedig megsebesült. Illetékes helyen érdeklődtünk az állítólagos szerencsétlenség iránt, ahonnan a legenergiusabban megcáfolták a rémhirt. Mindössze annyi történt, hogy a szóbanforgó vonat a hóakadályok miatt, mint rendesen, a rendesnél hosszabb ideig vesztegelt Karlován, kisiklásról, vagy pláne szerencsétlenségről szó sincs.

Az Újságiróbal eddig minden esztendőben a szezon legsikerültebb mulatsága volt. Ennek a titka az a teljes fesztelenség és kedélyesség, amely az újságiróbalon uralkodik, ahol félretesznek minden nemzeti, társadalmi, vagyoni különbséget és tisztára a jókedvvel törődnek. Ahogy az újságiróbalak mottója mondja: „Ma semmitsem szabad komolyan venni!” Az idei újságiróbal február 1-én lesz, mert hát ki tudja, tizedikén jutna-e még rá pénz. Az újságirók idejéig mint látványosság is nagyszerű, mert álarcos jelmezben bál lesz. A rendezőség az ötletek egész légióját eszelte ki, hogy a meglepetés a bál fénye és közvetlensége az újságiróbalak tradíciójának megfelelően most is megmaradjon.

Német pártkonferencia Kleken. Neuner Vilmos dr. németpárti országgyűlési képviselő vasárnap Kleken pártgyűlésen vett részt, amelyen a német-klub eddigi munkájáról és a politikai helyzetről számolt be.

A bánáti utak rendbehozatala. Mihajlovity Szvetisláv dr., bánáti radikálpárti képviselő — értesülésünk szerint — közbenjárt annak érdekében, hogy Beeskerek—Meleneci és Meleneci—Ruszanda, valamint a Kikinda és Mokrin közötti országutakat helyreállítsák. A kérdéses szakaszok kijávitására már meg is történtek a szükséges intézkedések.

Gliceringyár Mariborban. A maribori szappangyár „Zlatorog” rövidesen felveszi működési körébe a gliceringyártást. Az új gyár állítólag fedezni fogja az ország teljes szükségletét.

Franciaország és Németország között ismét elmérgesedik a helyzet.

— A „Torontál” tudósítójának távirata. —

Berlin, jan. 8.

Gessler német hadügyminiszter a württembergi demokrata-párt országos gyűlésén fejtegette a politikai helyzetet.

1924 — nem lesz a béke éve — mondotta Gessler. — Előreveti árnyékát egy francia—oros szövetség, amely Európát ismét tűzbe fogja borítani és még nagyobbá fogja tenni a kaoszt.

A vezető német államférfiaknak és gazdasági tényezőknek figyelmeztetni kellene a szovjet államférfiakat arra a sok gazdasági érintkező pontra, amely a két ország között fennáll.

Franciaország és Németország között ismét el fog mérgesedni a helyzet, ha a francia kormány a legutóbbi német memorandumot elutasítja.

Egyezkedési tárgyalások a bánáti demokrata frakciók között.

A központi főbizottság háromtagú béktől delegációt küld Beeskerekre.

— A „Torontál” tudósítójától. —

Beeskerek, jan. 9.

A bánáti demokrata-párt — mint ismeretes — a márciusi képviselőválasztások alkalmával két táborra szakadt. Az egyik csoport Pribiesevity, a másik Davidovity politikáját helyezte és követte. Mindkét frakció külön-külön listával szerepelt a választásokon és más és más jelölteket léptetett fel. A Pribiesevity-tábor Jaksity Zsárkót választotta listavezetőnek, míg a Davidovity-csoport Setyerov Szlavko dr.-t vette a jelöltek élére. A választások Setyerovéknak hoztak győzelmet, míg Jaksityék esekély szavazat különbséggel kibuktak a küzdelemből. A bánáti demokrata-pártban mutatkozó ellentétek, melyek széttagozódásra vezettek, súlyos következménnyel voltak a pártra, mert egységesség esetén nem estek volna el a szavazatok s jóval több képviselő került volna be a parlamentbe, mint most a frakciókra való szét hullás alkalmával, mely a párt erejét szétforgácsolta.

A párt központi vezetősége még hetekkel ezelőtt akeiót kezdeményezte, hogy a Bánágban helyreállítsa a békét a párt berkeiben. A központi vezetőemberek közbenjárására akkoriban meg is indultak a tár-

gyalások, rövidesen azonban félbemaradtak, mert a két frakció között fennálló ellentéteket nem tudták elsimítani.

A párt főbizottsága most — feltétlenül megbízható forrásból eredő hírek szerint — újból kísérletet tesz a két csoport tagjainak kibékítésére. E célból Beeskerekre küld egy háromtagú bizottságot, amely közvetíti majd a tárgyalásokat, megkezdi a megbeszéléseket a két frakció vezetőivel s mindent meg fog tenni a párt egységének helyreállítására. A delegáció, értesülésünk szerint, Agatonovity képviselő, főbizottsági titkárból, Vulovity képviselő, államtitkárból és Szavesity képviselőből áll. Hogy mikor érkezik a bizottság Beeskerekre, egyelőre még pozitívum nem tudni. Minden valószínűség szerint a görög keleti újév, vagyis 14-ike után jönnek.

Amennyiben a tárgyalások sikerre vezetnek, Bánág felső területén helyre áll a párt egysége, mert a vidéki szervezetek a becskerekai központi határozatát követik.

A demokrata-párti delegáció érdekes kiküldetése iránt helyi politikai körökben nagy érdeklődés nyilvánul meg.

Feltárták Tutenkamen sirjának bejáratát. Londonból jelentik, hogy Tutenkamen sirjának bejáratát két lányira megnyitották. A nyíláson át jól kivihető a Faraó pompás sarkofágja, amelyet szárnyas isten-nők védő kézmozdulattal őriznek. A feltárt sarkofág emlékeztet a horembebi síremlékre.

Megy a magyar idegen nagy tengerekre. A messzi földre szállító oceánjáró újra kiragad egy magyart otthonából, hogy az idegenben próbálkozzék több szerencsével megküzdeni a mai nehéz életkörülményekkel. A válasz nehéz pillanata adta kezébe annak az egyszerű muzsljai embernek a tollat, aki a következő levelet küldötte be szerkesztőségünk címére:

Bucsuzik az Vándor fu.

Elmegyek elmegyek mesze idegenben Argentina hegyes vidékére írok én levelet a jó ismerőseimnek csak az lesz a nagy baj Soha nem lasuk egymást 1. D. Bódó Mátvás

főjegyző úrtól és Becses családjának kívánok jó egészséget és Sok szerencsét 2. Az öszes Erdemes Községi Előjárótul 3. Kunszabó Eta Pósta ügynöknőtül Hogy a levél sórainkat továbbja Isten éltesse Boldogan így sokaig Tart a Keserű Búcsúzásaím hanem egy szóval a 420 Községi gazdáimtúl 70 tanya-telepesektül és az egész III Kül kerületü lakósóktül Kívánok istentül Sokszerencsét a részükre

Palatinus Imre

Pósta és Községi Küldönczük

* **Atutalások, hitellevelek és csekkek** az összes bel- és külföldi piacokra, valamint **valutabiztosítások** árukivitelre kaphatók — a beogradi pénzügyminisztérium felhatalmazása alapján — a Szerb Szövetkezeti Bank R.-T. főkéjénél (Srpska Zadrúzna Banka D. D.), Veliki Beeskerek. — Telefon 43 és 47.

* **Nikkelezni, galvanizálni** Krausz-nál Veliki Beeskerek. Telefon 329.

A régi Nápoly meghalt mindörökké. Bizony igaza van a dalnak, hogy a régi Nápoly meghalt mindörökké. Már tudmillik az a Nápoly, amelyet mi ismertünk: a régi, gondtalan világ Nápolyát. Valahogy megfordult az egész világ és fejetejére állt minden. Legalább is azt érezzük, amikor olvassuk a legújabb táviratot, hogy egész Európában abnormisan zord idő uralkodik és, hogy **Venecze lagunái befagytak.**

Ahol a szerelem mámoros föllegei repültek az azuroz égen. Ahol kábitó virágillatot érzett mindenki a pállott vizszagú esatornákból fől-szállani. Ahol rózsaszínűvé vedlett a legszürkébb olasz naplopó is. A Canal Grande zöldes hullámai ma szintelen jéggé merevedtek, hogy mementőt kiáltssanak a napsugaras vig gondtalanságnak. Talán a mi szíviünk fagyva lepte meg ezt az álomvilágot, mert nélküink Venecze már meghalt mindörökké.

* **Atutalásokat és csekkiírásokat** — a fennálló miniszteri rendeletek értelmében — **Wien, Prága, Budapest, Berlin, Temesvár,** valamint a többi összes külföldi piacokra, továbbá exportőrök részére **valutabiztosításokat** legjutányosabban eszközöl a **Nagybecskerek Takarékpénztár, Veliki Beeskerek, Koronaszálló épület.** Telefon: Pénztár 16. Vezérigazgató 52.

Francia könyvujdonságok. Gazdag francia könyvkollekcio érkezett meg az Orienthez. A kollekcioiban megtalálhatók a francia könyvpiac legújabb és legkiválóbb termékei a legpompásabb kiállításban. A kollekcioiban mindenkinek van megfelelő könyv, úgy olvasóság, mint tartalom dolgában. Rendelkezésére állanak a közönségnek a legszebb gyermek képeskönyvek, mesekönyvek művészi kiállításban és remek illusztrációkkal. A könyvek kaphatók az Orient főutcai üzletében.

Statárium a merénylők ellen.

Budapest, jan. 8.

A robbanó anyagokkal elkövetett gyilkosságokra, szándékos emberölésre és ezeknek kísérleteire kihirdették ma a statáriumot.

Beeskerek város megkapta a választói névjegyzékeket.

— A „Torontál” tudósítójától. —

Beeskerek, jan. 8.

A „Torontál” tegnapi számában megírtuk, hogy Torontál-Temesmegeye külön kurirral elhozatta Beogradból a választói névjegyzéket, amelyeket a márciusi képviselőválasztások után ellenőrzés végett Beogradba szállítottak. A névjegyzékeket még a hétfői nap folyamán elküldötték az illetékes fősolgabíroságoknak, amelyek a községeknek továbbították a listákat. A központi becskerekai járás és Beeskerek város névjegyzékeinek átadására kedden került a sor.

Beeskerek város vezetősége tegnap délelőtt kapta kézhez a jegyzékeket. Az ünnepre való tekintettel és amiatt is, hogy a listákat előbb áttekinthessék, még nem döntöttek afelett, mikor kezdik meg a kiigazítás munkálatait. Előreláthatólag a névjegyzékekből kimaradt választójogosultak utólagos felvételét az ünnepek után kezdik meg.

Gróf Károlyi Mihálynál.

Amikor az emlékiratokról nyilatkozott. — Milyen milieuban születtek a memoárok. — Reminiscenciák egy interjúja.

— A „Torontál” tudósítójától. —

1921 augusztusában volt. A nap melegen tűzött, pihenés nélkül megsztette rá izzó fényét a városra, megtalálta a legvédehetőbbnek hitt keskeny utcákat, melyekben kinyújtott karral házfalat érní, beszalasztotta sugarait a mély kapualjakba, betolakodott a leeresztett spaléták vékonyka résein s még a kávéházi terraszokat sem kímélte meg, nagy kitartással sütött be a fakult ponyva nyílásain s valami blazirt nyugalommal ülte körül az árván maradt márványasztalokat, amelyek úgy tekintettek a hüvösben álló társakra, — melyeket gyöngyöző homlokú vendégek ültek körül — mint a hosszú szabadságvesztésre ítélte rab szabad embertársára.

Az utcán fáradt, elnyult hangok alkottak bele az időnkint elhalkuló lármába: Nova Doba, Zsivot, Nova Doba, Zsivot... A „Central” előtti téren, Diokleciánus palotájának tornyos bejárata küszöbén, néhez öntöző kocsit, döcögött végig és öntötte az unalom egyformaságával a jótékony csillapító nedvet. Előtte úgy kullogott a tányersapkás dal-mát, mintha őt, a „hűsítőt” megkímélte volna a sors a fullasztó melegtől. A világ legközbösebb arcával irányította kocsiját s néha szinte megvető pillantást vetett az asztalokon álló jegeskávékra, melyek úgy állottak szét a csészében, mint a forró kávéban a porhanyós kockakukor. Az utcák lassankint elnyeltek a kocsit egyhangú zörgésének zaját is, elesenedett a környék s csak időnkint esikordult bele fájdalomosan a fárasztó hangtalanságba a szomszédos manikűrüzlet kenetlen ajtaja. A spliti (spalatói) templom-órák éppen hogy elütötték a háromnegyed tizenkettőt. Délben fogad gróf Károlyi Mihály, a volt magyar köztársaság emigrációjában élő vezetője.

Néhány perc múlva nyilként röp-pent ki a Diokleciánus partról a vakítóan csillogó kékségbe a büszke testtartású „Jadran”. Karesu termete szinte megnyult, a biztonság megnyugtató érzésével feküdt bele a tenger ringó ölébe, hogy időnkint merész szökkenésekkel siessen utunk végéig felé. Negyed óras ut után elhalkult az egyhangú kattogás, fáradt libegés váltotta fel, majd ez is sordinot vett és a motoresónak hirtelen lendüléssel nekilódult a partnak.

Az egyszerű egyemeletes épület úgy terpeszkedett el a Szentjánoskenyér fákkal övezett parton, mint egy eseneden szundikáló macska, mely déli pihenőjét tartja a melegítő kandalló mellett. Kifelé álló spaléták nyultak ki a tenger felé, melyeknek vasfogóját időnkint a falhoz veregette a tenger felől kerekedő gyenge szellő. Néhány ablak gondosan lefüggönyözve, mintha félve óvakodnának, hogy csak egyetlenegy toladó napsugár is bemelegedjen a halk hüvösbe burkolt szobákba. Pension Split. Ebben a szürke épületben lakik a magyar politikai élet egykor oly számottevő alakja, gróf Károlyi Mihály.

Akadály nélkül jutottam fel az emeletre. Rövid bejelentés, néhány

szó hangzik el, ajtónyílás s öt perc múlva már egy egyszerűen butorított szállodai szobában állottam Károlyival szemben. Hosszu karesu alak egyenesedett előttem, egyszerű szürke öltözetben, kissé kopottas cipőben. Jellegzetes sovány arca napbarnított volt, kiesi kecskeszakállt viselt, melyet időnkint önkéntelenül is megsimogatott. Élénk szeméit egy pillanatra rám függesztette s az első tekintetűre a szíves vendéglátás kétségtelenül észrevehető pillantását láttam benne. Meleg közvetlenséggel köszönt és helyet kínálta meg. Ő maga az íróasztallá avanszált szállodai asztal elé ült egy karosszékre és látható érdeklődéssel várta kérdéseimet.

Az akkoriban roppant aktuális volt kárászéletű baranyai köztársaság ügye került először szóba.

— Sürgönyileg jelezték megválasztásomat... Bizony elhamarkodott dolog volt. A részletekről én is csak a lapokból értesültem. Kezével önkéntelenül is rámutatott az asztalon heverő újságokra. Külföldi nagy német és francia lapok fekküdték garmadában, közöttük néhány legújabb száma a nemrégiben megszünt „Bécsi Magyar Újság”-nak.

Azután az emlékiratokra terelődött a szó. Frissen írott papirlapokat szedett elő, amelyeken szépen sorjában sorakoztak a vékonyka betűkkel teleírt sorok. Itt készülnek — mondotta — a memoárjaim. Az első résszel már majdnem elkészültem. Délutánonként fekszem neki a nagy munkának, amellyel naponként öt-hat órát töltök el. Magyar nyelven kívül németül, olaszul, franciául és angolul óhajtom művemem megjelentetni. Tárgyaltam már több kiadóval, megegyezés azonban eddigelé nem jött létre. Tudja kérem, tekintetbe kell vennem a valutát is... jegyezte meg mosolyogva.

Nem óhajtok gróf ur előzetesen közöltetni részleteket a készülő könyvből?

— Nem, ezt semmiesetre sem akarom. Az a kívánságom, hogy könyvem a szenzáció erejével hasson.

Magánéletéről folyt ezután a diskurzus.

Ez a szoba — mondotta — dolgozó és fogadószobám, egyszóval mindenem. Ezenkívül még egy háló- és gyermekszoba áll rendelkezésemre. Feleségemen, két leányomon és fiamon kívül egy öreg társalkodónő és régi, hűséges kitérő, Simonyi hirlapíró tartozik a háztartásomhoz. Télen beköltözködünk a városba. Fiam tudniillik a jövő hónapban hat éves lesz. Iskolába kell járattatni. Olasz intézetbe iratjuk, mert már türhetően gagyog is a nyelven.

Mivel töltöm a napomat? Dél előtt sport, fürdés. Dél felé néha berándulunk a városba. Délután az emlékiratokon dolgozom.

Röviddel ezután benyitott a szobába felesége, született Andrassy Katinka grófnő, feltűnően szép aszszony. Bronzszínű selyemkabát, fehér alj, selyemharisnya, fehér vászoncipő és egy nagy, széleskarimájú szalmakalap piros szalaggal ké-

pezte a ruházatát. Mosolyogva jelezte az ebédet.

Két és fél év után még ma is élénken emlékszem az egyszerű szállodai szobára, a bóröndökkel megrakott sarokra, az újságokkal telehányt asztalra, melyek milieujében a memoárok születtek és a esőndes halk

szavu Károlyi grófra, aki nagyot és szépet akart, de elesett a politika hadszínterén s most a nyomtatott betűn át, a memoárokból szól magáról, környezetéről, eszméiről, győzelmeiről és veszteségéről, amelynek keserűségét az emigráció fájó kenyere fokozza. k. j.

A magyarság kulturális érintkezése a szerbekkel, csehekkel és románokkal.

Egy nacionalista magyar író reminiscenciái.

Budapest, jan. 8.

A Pesti Hírlap népszerű Zsoltja — Porzolt Kálmán — az ismert nevű író, a néhai Népszínház igazgatója, a Pesti Hírlap egyik minapi számában igen érdekes Esti Levelet írt, amely számot tarthat nemcsak az utódállamok magyarságának, hanem a kimentente vezetőköreinek érdeklődésére is. Éppen azért a Torontál budapesti tudósítója a következőkben szó szerint reprodukálja Porzolt cikkét:

„Magánember életét is elkészeríti, ha a szomszédaival nincs jó viszonyban. Rossz szomszédok török átok”, mondja a költő. S most az egész nemzet szenvedni meg, hogy a csehek, románok és jugoszlávok a rossz szomszéd szerepét játsszák. Most már Párisból Budapestig kiabálják szajkamódról, hogy érintkezni és barátkozni kell a szomszédokkal s informálni kell a külföldet Magyarországról. De amikor mindkét feladatot idejében sürgette a Pesti Hírlap, akkor nem vettek róla tudomást. Nálunk az a rossz szokás, hogy minden ember külön akarja fölfedezni az igazságot s mivel különösen a hivatalos és a politikus agyvelők egy része igen lassan fedez fel valamit, tapasztalatból állíthatom, hogy minden reformtervet átlag legalább tíz évig kell verklizni a sajtóban, míg felfogják azok, akiknek a megvalósítás a hivatásuk. Most már mi barátkoznánk, de a szomszédok nem akarnak. Mert az csak nem nevezhető barátság, hogy az egyik kezüket föltételeesen nyújtják, ha a másik kezükkel engedjük magunkat a jóvátétel kötelén megfojtani. Csak Prágából hallottunk barátságos hangokat, amikor Hubay Jenő hangversenye alkalmával a különböző nemzetek írói és művészei közötti érintkezésről rokonszenves hangon beszéltek. Ez a rokonszeny kétségkívül Hubay Jenő, a magyar zseni, értékes személyének szólott; de kapaszkodjunk bele, mint szalmaszába s intezzünk nyílt szóítást szomszédainkhoz, Csehország, Jugoszlávia és Románia íróihoz, újságíróihoz és művészeihez, hogy a nemzetek kibékülését legalább kulturális téren kezdjük meg mi szellemi munkások. (Azután folytassák ezt az országok összes kereskedői.)

Francia regényírók szólították föl erre a világ szépiróit. Kulturális vámsorompót állítottak föl Magyarországra, Csehországra, Románia és Jugoszlávia között. A szépirodalom, a szépművészetek és a műveltség munkásaihoz illik, hogy e sorompókat kölcsönösen igyekezzünk eltávolítani. Egyik kultúrországhoz sem méltó, hogy a kultura termékeit, könyveket, újságokat s a műveltség munkásait, írókat, művészeket a határokon ne bocsássanak át. Politikai szempontból ez fölösleges és komikus. Kulturális szempontból pedig minden ország szellemi munkásaira dehonosztató és anyagi kárt okoz. Ha bármely könyv, újság, író vagy

művész vét a vendégszeretet udvariassági kötelezettsége ellen, az ellen minden állam eljár, de országok egész kulturális működése közé nem lehet bezárt kapukat állítani. Sőt éppen a világbéke érdekében szorosabbra kell tenni a nemzetközi érintkezést az írók és művészek között. S ennek tervszerű és rendszeres megszervezésére ezennel felhívást intézünk a cseh, román, jugoszláv írókhoz, művészekhez, újságírókhoz és ezeknek testületheihez. A könyvek és újságok kölcsönös szabad forgalma, az egyes nemzeti irodalmak megismerése, a szépirodalmi műveknek kölcsönös lefordítása teszi csak lehetővé, hogy a nemzetek is megismerjék egymást. Minket nem ismernek és félreismernek Prágában, Bukarestben és Belgrádban. És mondjuk ki őszintén, mi sem ismerjük szomszédainkat és irodalmukat. Ez kölcsönös mulasztás volt. Most azonban föl kell venni az érintkezést tisztán irodalmi, művészeti és kulturális téren.

Mivel azonban a gyanúsítás ma nemcsak Magyarországon, hanem az egész világon divatos, engedjenek meg néhány egyéni bizonyíték fölémlítését, az ellen a gyanúsítás ellen, hogy ez a szépirodalmi barátkozás talán konjunkturális ötlet, mely akkor született, mikor szomszédaink a külföldi kölcsönös gáncsolgatják. Nem. Igen sokan voltunk és vagyunk éppen a sovinszta nemzeti magyar írók közül, akik még a béke idejében ugyanazt hangoztattuk, sőt dolgoztunk azon, hogy szerb, horvát, cseh és román szépirodalmi műveket magyarra fordíthassunk, s így megismerjük szomszédaink kulturáját. Mert hiszen éppen a nemzeti írókat becülik. — Csak öngazolásul emitem föl, hogy a magyar dal és népies irodalom kultuszára a Népszínházban feláldoztam még a másvilágon szerzendő összes filléremet is, de juttattam ebből már huszonöt évvel ezelőtt a mélabus román népdalnak s a népies román nemzeti életnek ismertetésére. Irattam román népszínművet („Florika szerelme”, írta a román nyelv egyetemi tanára, Moldovan), előadtam s a sovinszta magyar publikum tapsolt. Horvát drámát a zágrábi nemzeti színház-tól kértem, szerbet a belgráditól. S bizonyára nem a Beas ur szívének meglágyítására szónokoltattam a Nemzeti Színházban a „Gyermekkirály” című történeti drámában Matyas királlyal, hogy a magyar és cseh nemzetnek egyesülnie kellene Beas ellen. Podjebrád királlyal pedig, hogy a cseh-magyar kötésből a csehek és magyarok számára külön-külön nemzeti királyságnak kell kinőnie. Tragikus ebben a bizonyító emlékezésben csak az, hogy Podjebrád akkor nem említette, hogy ehhez a cseh nemzeti királysághoz magyar föld is kell majd. De most nem erről van szó. Csak arról, hogy mi magyarok sohasem tapláltuk azt a gyűlölet szom-

szédaink iránt, amit most önök tanusítanak velünk szemben — igazságtalanul. Hiszen a magyar akadémia az általam előlegezett „önálló nemzeti cseh államot” száz arannyal honorálta. Thaly Kálmán, a kuruc történetíró Belgrádban előttem tárgyalt a szerb metropolitával a magyar és szerb történelmi tudomány közös műveléséről. S hogy én nem adtam elő szerb népszínművet a Népszínházban, annak csak az volt az oka, hogy a belgrádi nemzeti színház, melyről ílyent kértem s mely aztán meg is hívott — bemutatta nekem szerbül a magyar — Falu rosszat... Ezt a régi kulturvilágot kell visszaállítani — minden politikától távol. Ebben a kultúrevégőben majd enyhül a politika is. Semmiféle kultúra elől sem lehet egy ország kapuit bezárni.”

Sport

Barcelona. Az MTK revancsmérkőzés az FC Barcelona ellen 2:2 arányban eldöntetlenül végződött.

Konstantinápoly. FTC a török válogatott ellen 3:1 arányban győzött.

A kiadóhivatal telefonja — 21.

A szerkesztőség telefonja 281.

Lapkihordót

telvesz a „Torontoi” kiadóhivatala.

**Maskil el dol betegsegélyző egyesület
Veliki Becskerek.**

Meghívó.

A Maskil el dol betegsegélyző egyesület január 14-én, hétfőn délelőtt 11 órakor tartja

LV. rendes közgyűlését

melyre az egyesület t. tagjai ezuton is meghívotnak.

Napirend:

1. Jegyzőkönyvhitelcsítés.
2. Az elnökség évi jelentése.
3. Zárószámadás és vagyongkimutatás, a felmentvény megadása.
4. Az 1924. évi költségvetés.
5. Esetleges indítványok.

Az elnökség.

V. Becskerek, 1924 január 7.

Büch'er Hugó Dr. **Hubert Zsigmond**
titkár. elnök.

Egy Meteor (folyton égő) kályha eladó

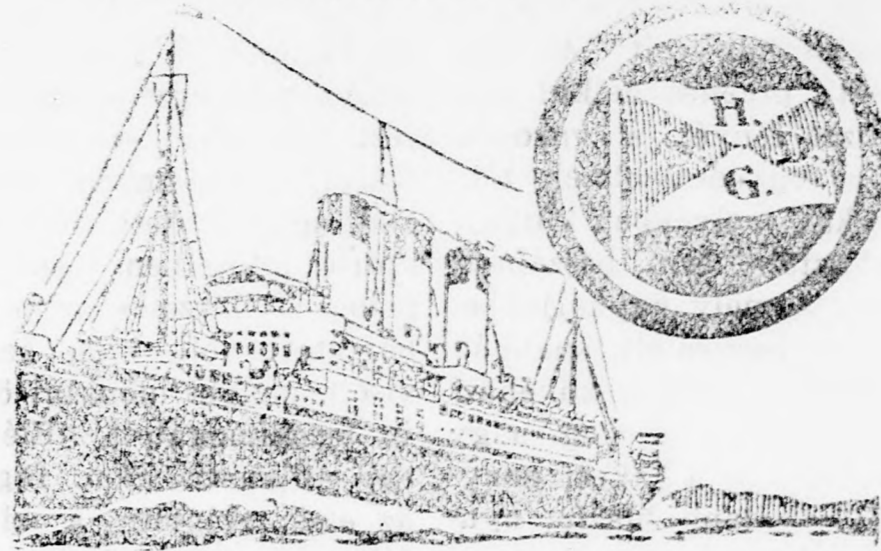
Hajduk Veljkova (Mercezy) utca
2743. sz. az udvarban. 30

Eladó!

A város egyik legforgalmasabb helyén, a Begához és vasutállomáshoz közel fekvő ház, mely fa- vagy széntelepnek igen alkalmas, valamint üzlethelyisége is van, szabad kézből kedvező feltételek mellett eladó. — Bővebbet Piking ügynöknél. 26

Hamburg-Délamerikai Gőzhajózási Társaság

Veliki Becskerek, Aleksandrova (Fő) utca 27. szám.

Braziliába

a díjtalan braziliai államköltségen való utazás 1924. évi első csoport folyó hó 12-én, szombaton indul V. Becskerekről

Pozsarevac közelében levő nagyobb üzemű vámmalmom vezetésére szükségem van egy

malomszakmabeli tisztviselőre

aki kellő technikai ismerettel bír és lehetőleg könyvelő is. Előnyben részesülnek azok, kik hasonló vállalatoknál már működtek. — Ajánlatok Mesarović Beograd, Knez Mihajlova utca 18 címre küldendők. 29

Telefonszám 21. Alapított 1846.

Pleitz Fer. Pál
Veliki Becskerek, obilježica (Zapoljva) u. 1. sz.
Könyvnyomdája

Nyomtatványok modern kivitelben. Lapkiadás. Nyomtatványraktár. Tömöntöde. Könyvkötészet. Ruggyantabélyegzőgyártás.